

SOS Alarm fyller en unik samhällsfunktion sedan 50 år och larmar dygnet runt ut hjälpresurser vid olyckor och samhällskriser. SOS Alarm ägs till hälften av svenska staten och till hälften av Sveriges kommuner och regioner, SKR. På uppdrag av svenska staten ansvarar SOS Alarm för nödnumret 112 och informationsnumret 113 13 och har även en central roll i samhällets krisberedskap. SOS Alarm har också via avtal med kommuner och regioner ansvar för att prioritera, larma och dirigera kommunal räddningstjänst och ambulans. När det gäller krisberedskapsuppdragen så har SOS Alarm och länsstyrelserna och övriga statliga TiB-myndigheter en omfattande samverkan som även den regleras via avtal.

SOS Alarm har en viktig roll för att hålla ihop helheten för samhällets alarmeringstjänst. Genom nödnumret 112 kan den enskilde som behöver akut hjälp via ett samtal nå samhällets samlade hjälpresurser. Detta är en viktig och grundläggande princip som regering och riksdag vill slå vakt om.

Staten och kommunsektorn – samverkan, självstyrelse, styrning (SOU 2024:43)

Inledning

SOS Alarm har tagit del av ovan utredning och lämnar synpunkter och kommentarer enligt nedan. Vi har valt att på ett övergripande sätt beskriva vår verksamhet och sett till utredningen, fokuserat på den breda samverkan samt i relevanta delar vad tidigare utredning (112-utredningen) om samhällets alarmeringstjänst kommit fram till och hur regeringen valt att gå vidare med det.

Gällande utredningens syn på att bildande av privaträttsliga subjekt skulle vara olämpligt för samverkan mellan staten och kommunsektorn med SOS Alarm som exempel, så delar vi inte den bilden. Bildandet av SOS Alarm gjordes med en grundtanke att genom ett gemensamt organ, SOS Alarm, så kunde och kan larmkedjan hållas ihop för såväl stat, region och kommun. SOS Alarm har tjänat den grundtanken väl under 50 års tid. Val av associationsform och delat ägarskap mellan staten och SKR har varit en lyckosam konstruktion och i enlighet med den svenska modellen.

Alarmeringsavtalet – vårt avtal med staten

I Sverige regleras inte samhällets alarmeringstjänst i lag. SOS Alarms larmbehandling vid utförandet av 112-tjänsten styrs idag av rättsliga regleringar. Ett av statens styrmedel är det alarmeringsavtal som senast slöts mellan staten och SOS Alarm i december 2020 och som gäller idag. Alarmeringsavtalets syfte är skapa goda förutsättningar för en sammanhållen alarmeringsverksamhet i samhället. Uppföljning av alarmeringsavtalet görs av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Alarmeringsavtalet reglerar SOS Alarms åtagande att ta emot och besvara nödsamtal till 112. Utifrån den information som lämnas ska SOS Alarm ta reda på vad som har inträffat och bedöma om det finns behov av hjälpinsatser och vilka samhällsorgan som då berörs. Det handlar primärt om polis, statlig eller kommunal räddningstjänst och ambulans. Enligt avtalet ska SOS Alarm även vidarekoppla samtal till kommuners socialjour, Tullverket för tips om smuggling och till Giftinformationscentralen. Vidare ansvarar SOS Alarm för informationsnumret 113 13, journumret 116 000 för försvunna barn, att jourhavande präst kan nås via 112 samt att ta emot eCall-samtal från fordon. Genom vår krisberedskapsavdelning ansvarar vi för VMA (Viktigt meddelande till allmänheten) och att förmedla information till ett 50-tal TiB-myndigheter.

SOS Alarm ska, enligt avtalet, erbjuda samhällets hjälporgan att sluta avtal om den efterföljande larmbehandlingen. Bolagets skyldighet är alltså att erbjuda exempelvis regionernas ambulanssjukvård och kommunala räddningstjänster fortsatt bistånd men det finns inget krav att de ska ingå avtal med SOS Alarm. Avtalet ställer vidare krav på samverkan med samhällets hjälporgan och andra aktörer.

Att erbjuda hjälporganen en efterföljande larmbehandling utgör grunden för att bibehålla en väl sammanhållen larmkedja. Oaktat vald modell för samverkan så hänger larmkedjan ihop vilket också skulle vara fallet om samhällets alarmeringstjänst skulle regleras i lag. Det är av stor vikt att man hela tiden ser till helheten och sätter den hjälpsökande i fokus när det kommer till larmkedjans sammansättning.

Ytterligare en faktor som är relevant och betydelsefull är val av tekniska lösningar för larmhantering. En gemensam teknikbas underlättar väsentligt hantering av data mellan SOS Alarm och hjälporganen, en faktor som blivit allt viktigare över tid. Dessutom finns det finansiella fördelar med att många är med och delar på kostnader för tekniska lösningar, både avseende drift och utveckling.

112-utredningen – regeringens ställningstagande

När 112-utredningen 2018 lämnade ifrån sig sitt betänkande var det ett avslut på den utredningsperiod över samhällets alarmeringstjänst som beslutades redan under 2011. Området är som ovan beskrivet komplext vilket 112-utredningen bevittnar men i betänkandet kunde man bl.a. utläsa några förslag för regeringen att gå vidare med – dels införandet av en särskild lagstiftning på området, en alarmeringslag, och dels att en nationell alarmeringsfunktion, läs SOS Alarm, som fortsatt skulle verka för en sammanhållen larmkedja. Dessutom lade utredningen

fram två olika förslag gällande associationsformen för den nationella alarmeringsmyndigheten – dels som myndighet, dels som bolag. Bolagslösningen var det som förordades.

Sedan dröjde det till hösten 2020 innan regeringen tog ställning till 112-utredningens förslag och det gjordes i samband med offentliggörandet av regeringens budgetproposition för 2021, BP 21. Där kan man läsa följande:

SOS Alarms samhällsuppdrag konsolideras och tydliggörs

Samhällets alarmeringsverksamhet, inom vilken SOS Alarm har en central funktion, har varit föremål för två utredningar: Alarmeringstjänstutredningen (2013) och 112-utredningen (2018). Regeringen gör den samlade bedömningen att den framtida utvecklingen av samhällets alarmeringsverksamhet bör ske inom ramen för det nuvarande och sedan lång tid etablerade systemet för hantering av larm till nödnummer 112. Det finns inte något behov av att ytterligare behandla de betänkanden som har lämnats av Alarmeringstjänstutredningen och 112-utredningen.

Regeringen anser att det är av grundläggande betydelse att SOS Alarm ges goda förutsättningar att konsolidera nuvarande höga kvalitet i 112-verksamheten. Det är angeläget att de påtagligt förbättrade resultat som SOS Alarm har uppnått i 112-verksamheten under de tre senaste åren kan upprätthållas. Den nivå på ersättning 2020 som är ett resultat av tillfälliga förstärkningar av anslaget 2018–2020 föreslås bli permanent från 2021 i syfte att ge SOS Alarm goda planeringsförutsättningar och klara sitt uppdrag enligt avtalet med staten.

Regeringen skrev därigenom av 112-utredningen och har vare sig ifrågasatt associationsform eller fortsatt delat ägarskap mellan staten och kommunsektorn.

Styrning och ägaranvisningar

Regeringen har även i sitt svar till Riksrevisionens granskning (Skr. 2023/24:123) skrivit att

”I budgetpropositionen för 2020 bedömde regeringen att en vidareutveckling av alarmeringsverksamheten skulle ske inom det nuvarande systemet för alarmering och att SOS Alarm således även fortsättningsvis skulle ha samhällsuppdraget att besvara anrop till nödnumret 112. Utvecklingen efter 2020 leder inte till någon annan bedömning av regeringen.

Flera bolag i den statliga bolagsportföljen har liksom SOS Alarm ett särskilt beslutat samhällsuppdrag, dvs. ett uppdrag beslutat av riksdagen att bedriva verksamhet som syftar till att generera andra effekter än ekonomisk avkastning för ägaren. För att kunna utvärdera och följa upp hur de särskilt beslutade samhällsuppdragen utförs fastställs i relevanta fall uppdragsmål. Syftet med att fastställa uppdragsmål för bolagen är bl.a. att säkerställa att de särskilt beslutade samhällsuppdragen utförs väl. Denna styrningsmodell med riksdagsbundet samhällsuppdrag tillämpas oavsett om uppdraget har sin grund i författning, avtal eller annat”.

Regeringen har även utifrån Riksrevisionens rapport vidtagit åtgärder vad avser bolagets styrning genom att uppdatera ägarmålen, samt även justerat Alarmeringsavtalet.

Ändring av uppdragsmålen i ägardirektivet för bolaget beslutades vid en extra bolagsstämma i oktober 2023. Det innebär bland annat att bolaget har fått reviderade uppdragsmål vad gäller svarstider och tid för bearbetning av samtal.

SOS Alarm delar Regeringens bedömning att SOS Alarm som bolag är den bästa organisationsformen för det givna samhällsuppdraget samt att säkerställa larmkedjan för hjälpsökande, vilken även styrks av bolagets förbättrade utvecklig vad gäller svarstider som de senaste 12 månaderna ligger på 6,6 sekunder i medel.

Samverkan och Intressentdialoger

SOS Alarm genomför kontinuerligt ett stort antal samverkansaktiviteter med regioner, kommuner och myndigheter, nedan listar en del, men inte alla aktiviteter som sker på årlig basis.

Nedan lista är ett urval av samverkan och dialoger som sker.

Dialogform	Frågor
Kundundersökning	Bred frågepalett med syfte att mäta kundnöjdhet
Enkät 112-appen	Syfte att undersöka kommuners och regioners behov av appen som stöd för kriskommunikation
112-dagen	Bred kommunikation som riktar sig till yrkesgrupper inom blåljusfamiljen, beredskap och totalförsvaret.
Dialogforum totalförsvaret	Årligt event arrangerat av SOS Alarm för intressenter inom totalförsvaret. 40-60 deltagare.
Träffar med Civo-områden	SOS Alarm deltar i ett urval av civilförsvansområdenas konferenser för att ta del av information och utbyta erfarenheter
Chefläkarnätverk	SOS Alarms chefläkare träffar chefläkare i landets regioner i syfte att skapa samsyn och förståelse i vårdfrågor
Enkät krisundersökning	Syfte att undersöka kommuners och regioners behov för relevant utveckling av SOS Alarms krisberedskapstjänster och förmågor
FLISA	Dialog kring samverkan och utveckling av larmfunktioner i nära vård
Dagen för samhällsviktiga kommunikationstjänster	Samverkansdialoger kring säker kommunikation mellan SOS Alarm och kommuner/regioner
Skydd	Beredskapsfrågor i hela hotskalan, dialog med många kommunrepresentanter samt ett fåtal regioner

24-12-11

Trygg & Säker	Fokus på beredskapsfrågor inom offentlig sektor
Kundforum, 112-rådet	Dialogforum med de organisationer som kan kontaktas via 112
Kunddialog	Löpande kunddialoger kring behov och samverkan
Projekt	Löpande kunddialoger kring utvecklingsbehov
Räddningsrådet	Dialogforum med organisationer såsom ett urval av Chefer/Beslutsfattare i Räddningstjänsten, MSB, SKR
Totalförsvarsplanering	Deltar i planeringen genom Adjungerad i sektorn för Räddningstjänst och skydd av civilbefolkningen samt samverkan med respektive civil områdesansvarig länsstyrelse

Med vänlig hälsning

Rickard Gustafson
Chefsjurist